

Icoană și privaz

Mihai Eminescu

De vrei ca toată lumea nebună să o faci,
În catifea, copilă, în negru să te-mbraci -
Ca marmura de albă cu fața ta răsari,
În bolțile sub frunte lumină ochii mari
Și părul blond în caier și umeri de zăpadă -
În negru, gură-dulce, frumos o să-ți mai șadă!
De vrei să-mi placi tu mie, auzi? și numai mie,
Atuncea tu îmbracă mătase viorie.
Ea-nvinețește dulce, o umbr-abia ușor,
Un sân curat ca ceara, obrazul zâmbitor
Și-ți dă un aer timid, suferitor, plătând,
Nemărginit de gingaș, nemărginit de blând.
Când îmbli, a ta haină de tine se lipește,
Ci gingaș-mlădioasă tu râzi copilărește.
De șezi cu capul mândru pe spate lin lăsat,
Tu pari sau fericită, sau parc-ai triumfat...
Ciudat... Stau melancolic, greoi ca și un trunchi,
Când veselă ți-ai pune chiar talpa pe genunchi.
Căci mă cunosc prea bine și nu-mi vine să cred
Că mă iubești pe mine tu, tu! ce eu te văd
Atâta de frumoasă, atât de răpitoare,
Atât - cum nu mai este o alta pe sub soare;
Îți bați tu joc de mine, cu ochii mă provocă
Și vrei cu al meu suflet tu numai să te joci...

Ș-apoi... Merit eu oare mai mult de la un înger
Decât de-a lui privire eu sufletu-mi să-mi sângere?
O, bate-ți joc, copilă, ucide-mă de vrei,
Zâmbirea gurii tale, un vis din ochii tăi
Mai mult e pentru lume decât un trai deșert...
Și încheierea vieții-mi: pe tine să te iert.
Ce sunt? Un suflet moale unit c-o minte slabă,
De care nime-n lume, ah, nimeni nu întreabă.
Și am visat odată să fiu poet... Un vis
Deșert și fără noimă ce merit-un surâs
De crudă ironie... Și ce-am mai vrut să fiu?

Voit-am a mea limbă să fie ca un râu
D-eternă mângâiere... și blând să fie cântu-i.
Acum... acum visul văd bine că mi-l mântui.
Căci toată poezia și tot ce știu, ce pot,
Nu poate să descrie nici zâmbetu-ți în tot.
Te-am îngropat în suflet și totuși slabii crieri

Nu pot să te ajungă în versuri și descrieri.
Frumusețea ta divină, nemaigândită, sfântă
Ar fi cerut o arfă puternică, ce-ncântă;
Cu flori stereotipe, cu raze, diamante,
Nu pot să scriu frumusețea cea vrednică de Dante.
O, bate-ți joc de mine, pigmeu deșert, nedemn,
Ce am crezut o clipă de tine că sunt demn.
O, marmură curată, o, înger, o, femeie,
Eu să te-ating pe tine cu-a patimii scânteie,
Eu, eu să fiu în stare o clipă să-mi închipui
C-al meu e trupul dulce? c-a mele: fața-i, chipu-i...?
Nebun ce sunt... Nu râzi tu? O, râzi de mine... Râzi.
Plângând cu-amărăciune, eu ochii să-mi închid,
Să nu mai văd înainte-mi acea frumoasă zeie,
Cu capul ei de marmură pe umeri de femeie...
Astfel îmi trece viața, astfel etern mă chinui
Și niciodată, Ana, nu m-a lăsat la sânu-i,
Căci ea nu vrea iubire... vrea numai adorare...
Tâmpit să-mi plec eu fruntea ca sclavul la picioare
Și ea să-mi spună rece: „Monsieur, ce ai mai scris?”
La glasu-i chiar ironic, să fiu în paradis,
Să fiu prea, prea ferice, de-a vrea să cate numa
Pe acest mizerabil, ce o privește-acuma.
Da, da! să fiu ferice de-un zâmbet, de-un cuvânt,
Căci zâmbetul mai mult e ca viața-mi pe pământ.
Să simți cum că natura își bate joc de noi:
Ici-colo câte-un geniu – și peste tot gunoi.
Și eu simt acest farmec și-n sufletu-mi admir
Cum admira cu ochii cei mari odată Shakespeare.
Și eu, eu sunt copilul nefericitei secte
Cuprins de-adânca sete a formelor perfecte;
Dar unde este dânsul cu geniu-i de foc
Și eu, fire hibridă – copil fără de noroc!
Fără de noroc? De ce dar? Au nu sunt fericit
Că-n calea mea o umbră frumoasă s-au ivit?
Nu mi-e destul-avere un zâmbet trecător,
O vorbă aruncată ironic – de amor?
Comoară nu-i destulă privirea, un cuvânt,
Ce viața-mi însoți-va de-acum până în mormânt?
Sunt vrednic eu a cere – sunt demn să am mai mult?
A lumii hulă oare în juru-mi n-o ascult?
Putut-am eu cu lira străbate sau trezi
Nu secolul, ca alții – un ceas măcar, o zi?
Cuvinte prea frumoase le-am rânduie șirag
Și-am spus și eu la lume ce-mi este scump sau drag...
Aceasta e menirea unui poet în lume?
Pe valurile vremii, ca boabele de spume
Să-nșire ale lui vorbe, să spună verzi ș-uscate

Cum luna se ivește, cum vântu-n codru bate?
Dar oricâte ar scrie și oricâte ar spune...
Câmpii, pădure, lanuri fac asta de minune,
O fac cu mult mai bine de cum o spui în vers.
Natura-alăturată cu-acel desemn prea șters
Din lirica modernă - e mult, mult mai presus.
O, tristă meserie, să n-ai nimic de spus
Decât povești pe care Homer și alți autori
Le spuseră mai bine de zeci de mii de ori.
Da, soarele bătrânu-i, bătrân pământu-acuma:
Pe gândurile noastre, pe suflet s-a aprins bruma
Și tineri numai în sânuri vedem, frumsețea vie,
Dar gândul nostru-n ceață n-o pune pe hârtie...
Suntem ca flori pripite, citim în colbul școlii
Pe cărți cu file unse, ce roase sunt de molii.
Astfel cu meșteșuguri din minte-ne - un pir -
Am vrea să iasă rodii sau flori de trandafir.
În capetele noastre de semne-s multe sume,
Din mii de mii de vorbe consist-a noastră lume,
Aceeși lume strâmbă, urâtă, într-un chip
Cu fraze-mpestrită, suflată din nisip.
Nu-i acea altă lume, a geniului rod,
Căreia lumea noastră e numai un izvod...
Frumoasă, ea cuprinde pământ, ocean, cer
În ochi la Calidasa, pe buza lui Omer?
O, salahori ai penei, cu rime și descrieri
Noi abuzăm sărmanii de mâna-ne de crieri...
Căci plumbu-n veci nu-i aur... și-n noi se simte izul
Acelei meserie ce o înlocuim cu scrisul...
În loc să mânuie plugul, sau tesla și ciocanul,
Cu aurul fals al vorbii spoiesc zădarnic banul
Cel rău al minții mele... și vremea este vama
Unde a mea viață și-a arăta arama.

„Să reproduci frumosul în forme” ne înveți:
De-aceea poezia-mi mă împle de dispreț...
Dator e-omul să fie a veacului copil,
Altfel ca la nevolnici el merit-un azil
Într-un spital... Acolo cârpească cu minuni
Păreții de chilie și spună la minciuni...
Da! ticălos e omul născut în alte vremi...
Sincer, îți vine soarta s-o sudui, s-o blestemi:
Blestemele însăși poet te-arată iarăși,
Al veacului de mijloc blestemul e tovarăș.
Între-un poet nemernic, ce vorbele înnoadă
Ca în cadență rară să sune trist din coadă
Și între ofițerul cu spada subsuoară
Alegere nu este, alegerea-i ușoară.

Pocnind în a lui haine, el place la nevaste,
Fecioara-nfiorată își zice: acesta este...
Acesta da... Simțire tu ai și este dreaptă.
Nebuni suntem cu toții, natura-i înțeleaptă -
Un corp frumos și neted te face să iubești,
În brațul lui puternic tu simți că-ntinerești.

Doar nu ești tu nebună
S-alegi în locu-i, fată, pe un împușcă-n lună,
Pe-un om care stă noaptea ș-a minții adâncime
În strofe o desface și o așează-n rime...
Soldatul spune glume ușoare - tu petreci...
Pe când poetul gingaș, cu mersul de culbeci,

E timid, abia ochii la tine și-i ridică.
El vorbe cumpănește, nu știe ce să-ți zică,
Privindu-te cu jale, oftează - un năuc...
Și zile-ntregi stau astfel în jilt, ș-apoi mă duc
Și ani întregi putea-voi tot astfel ca să șed
Și-n inima copilei defel nu-naintez.

Copil, copilul nu e? voiește să petreacă.
Ce caut eu cu ochi-mi, cu-a lor privire seacă?
Ce-i zic dumnezeire, și înger, stea și zeie,
Când ea este femeie, și vrea a fi femeie?
Și totuși... Ah, odată, mi-a spus cu vorbe dulci:
„Aș vrea pe braț, aicea, tu capul tău să-l culci,
Să mângâi a ta frunte, nefericit copil!”
Acest cuvânt, divino, mai zi-l o dată, zi-l.
Vezi tu, închipuirea în veci îmi e tovarăș.
Un vis, ca o poveste, în veci revine iarăși:
S-ajung o zi în care, în strâmta mea chilie,
Tu să domnești ca fiică, stăpână și soție
Și-n ore de durere, când gândul mi-a fi veșted
Să simt cum dulcea-ți mână se lasă pe-al meu creștet,
Ș-atunci ridicând capul, dând ochii-mi peste spate,
Să văd, ah, pământearca-mi, duioasa-mi zeităte...
Fugi, fugi! Ce te așteaptă cu mine într-un veac,
În care poezie și visuri sunt un fleac:
Nu te îndemn eu însuși ca să-mi urmezi în cale,
Să fiu nemernic martor nefericirii tale.
Decât să scriu la versuri, mai bine-aș bate toba:
Cu rime și cu strofe nu se-ncălzește soba.
Chiar inima-mi de-aș da-o să bei dintr-înșă sânge:
Nevoia este gheața ce amoru-n grabă-l stinge.

.....

Visând astfel ia sama cu mine că petreci,
Copil cu gură caldă, cu piciorușe reci.
Te-apropii, mă-ntrebi dulce: cum nu te curtenesc?
O vorbă-ai vrea în fine s-auzi cum o rostesc...
De-un ceas tu caști în fața-mi – acum însă dorești,
Drept preț, să-ți spun amoru-mi în versuri franțuzești.

Idee! Și de brațu-mi atârni dulcele-ți braț.
Întorc spre tine capul, privesc fără de saț,
Cu gura de-al tău umăr încet și trist șoptesc:
- Ești prea frumoasă, Doamnă, și prea mult te iubesc!